પ્રવચન નં. ૧૯૧, શ્લોક-૨૭૭, ગુરુવાર, અષાઢ સુદ ૧૨, તા.૨૪-૦૭-૮૦

'નિયમસાર' 'અમૃતચંદ્રાચાર્ય'નો 'પ્રવચનસાર'નો આ શ્લોક છે.

जानन्नप्येष विश्वं युगपदपि भवद्भाविभूतं समस्तं
मोहाभावाद्यदात्मा परिणमति परं नैव निर्लूनकर्मा।
तेनास्ते मुक्त एव प्रसभविकसितज्ञप्तिविस्तारपीत-
ज्ञेयाकारां त्रिलोकीं पृथगपृथगथ द्योतयन् ज्ञानमूर्तिः।।

કહેવા શું માગે છે? કે આ આત્માનું જેને કલ્યાણ કરવું હોય અને આત્માની શક્તિ કેવડી કેટલી છે અને વિકાસ થાય તો કેટલો થાય છે? એને કોઈની અપેક્ષા નથી. આહાહા..! આત્મા છે, આત્મા. એ કહે છે, જુઓ!

શ્લોકાર્થ :– 'જેણે કર્મોને છેદી નાખ્યાં છે...' એટલી શક્તિ એનામાં છે કે કર્મોને એક ક્ષણમાં છેદી નાખ્યા છે. આ આત્માની એણે જ્ઞાન અને શ્રદ્ધા પહેલી કરવી જોઈએ. એ વિના રસ્તો નીકળે એમ નથી. બીજા ગમે તેટલા રસ્તા બતાવે. અત્યારે તો બધું સાહિત્ય એક કરવા માગે છે. આહાહા..! એક સિદ્ધાંત આ કે આત્મા પોતાના સ્વભાવમાં પરિપૂર્ણ છે. એ જ્યારે સ્વભાવનો આશ્રય લે છે તો પૂર્ણ આશ્રય લે છે તો પૂર્ણ કર્મનો નાશ થાય છે. હવે આમાં બે મત ક્યાં છે? આહાહા..! જેને આત્માનું કરવું છે... આહાહા..! એ આત્મા...

'જેણે કર્મોને છેદી નાખ્યાં છે...' એવી એનામાં શક્તિ છે. આહાહા..! કર્મને કરવા અને બાંધવા એ એનો સ્વભાવ નથી. આહાહા..! જેને કલ્યાણ કરવું છે એ ચીજ કેવી છે? અને એમાં તાકાત કેટલી છે? એ નક્કી કર્યા વિના એની સન્મુખ થઈ શકે નહિ અને સન્મુખ થયા વિના કર્મનો નાશ થતો નથી. માર્ગ તો આ એક છે. આહાહા..! અત્યારે મોટો (લેખ) આવ્યો છે. બધા એક ભેગા થાવ. બધા. મોટું લપસિંદર આવ્યું છે. અહીં આવ્યું છે. તમે કાંઈક લખો. 'કનકવિજય' શ્વેતાંબરનો કોઈ સાધુ છે. બધા હજારો નામ આપ્યા છે. આ ફલાણે ઠેકાણે સાધુ, અત્યારે સ્થાનકવાસી, દેરાવાસી, દિગંબર, અન્યમતિ, જૈનમતિ બધા. તમે કરો છો એ ઠીક કરો છો. આહાહા..! અહીં લખ્યું તમે કાંઈક મારા માટે લખો. શું લખે? અહીં કોઈને લખતા નથી. અને લખવું એ ક્રિયા પણ જડની છે. અહીં તો આત્માનું કરવાનું છે. ભાષા ભલે જડનો નાશ કરવાની કહી. પણ જડનો નાશ કર્યો નથી. પોતાની પરિણતિ અલ્પજ્ઞ હતી એનો સર્વજ્ઞ સ્વભાવના આશ્રયે નાશ કર્યો છે. સમજાણું કાંઈ? આહાહા..! આવું ક્યારે બેસે? અને મનુષ્યપણા વિના એવી પૂર્ણ શક્તિ કદી કોઈ ગતિમાં ઉત્પન્ન થતી નથી. આહાહા..!

પહેલા અહીંયાં પ્રતીતમાં લેવું કે મારો આત્મા સર્વ કર્મનો નાશ કરનાર છે અને કર્મને છેદી નાખે ત્યારે **'એવો આ આત્મા ભૂત, વર્તમાન અને ભાવિ....'** એ તો ત્રણેય કાળને જાણનાર છે. આહાહા..! આવી ધર્મની વાત હવે, ભાઈ! હવે આમાં ભેગું કરો, બધું ભેગું કરો. મોટું પુસ્તક છે. કેટલા હજારો નામ બધાના (આપ્યા છે). અમને એમ કહે કે કરવામાં આ બધા સહમત છે. મારા ઉપર લખો. આપ સહમત કરો. કાંઈક લખો. શું લખે? ભાઈ! આહાહા..!

જ્યાં જ્યાં આત્મા છે ત્યાં ત્યાં પોતાની પરિપૂર્ણ શક્તિથી ભરેલો છે. આહાહા..! એની પ્રતીત વિના સ્વભાવસન્મુખ પુરુષાર્થ થતો નથી અને કર્મનો નાશ થતો નથી. આહાહા..! સર્વ જગતનું કલ્યાણ કરવું હોય તો એની આત્મા ચીજ કેટલી, કેવડી છે? અને એમાં ગુણ

કેટલા છે? અને એના ગુણના આશ્રયથી અશુદ્ધતાનો નાશ થાય ત્યારે ત્રણકાળને જાણે છે. આહાહા..! આ પહેલામાં પહેલા વિચાર, પ્રતીત અને મનનમાં, આ લેવું જોઈએ. લ્યો! આવ્યું પહેલા. આહાહા..! શું કાંઈ બીજો રસ્તો શું?

જે વસ્તુ છે, જેવો સ્વભાવ અંદર છે અને ભગવાને જેવો અંદર જોયો છે કે આ આત્મામાં અનંતજ્ઞાન, અનંતદર્શન, અનંતઆનંદ, અનંતબળ.. આહાહા..! ભર્યા પડ્યા છે. એ પરને સંબંધે અજ્ઞાનપણાને કારણે વિકારાદિ કરે છે. પોતાનો સ્વભાવ વિકાર કરવો એમ છે નહિ. વિકાર કરવાનો જો સ્વભાવ હોય તો વિકારનો નાશ કરીને કદી પરમાત્મા થઈ શકે નહિ. આહાહા..! પહેલામાં પહેલું... આહાહા..! **'જેણે કર્મોને છેદી નાખ્યાં છે...'** એમ સર્વજ્ઞ લીધા. પ્રતીતમાં પહેલા સર્વજ્ઞ લીધા. આહાહા..! આત્મા એવો છે. એક સમયમાં ત્રણકાળ, ત્રણલોકને જાણનાર આત્મા છે. કર્મનો નાશ કરીને આ કરે છે અને આ બને છે. આહાહા..! બાકી બધી વાતું છે. લાખ વાત કરે. 'છ ઢાળા'માં આવે છે ને? 'લાખ વાતની વાત નિશ્ચય ઉર આણો, છોડી જગત દ્વંદ્વ ફંદ નિજ આતમ ધ્યાવો.' વસ્તુ તો આ છે.

હવે જેણે સર્વજ્ઞે દીઠો જે આત્મા અને એની શક્તિ અને સામર્થ્ય દીઠા એ પ્રમાણે જેની પ્રતીતમાં આવતા નથી તો તે એ રસ્તે જતા નથી. એ પ્રતીતમાં આવતો નથી તો અંતરમાં જાતો નથી. અંતરમાં ગયા વિના રાગનો નાશ અને અજ્ઞાનનો નાશ થતો નથી. આહાહા..! માર્ગ તો સીધો છે. આહાહા..! આત્મા છે કે નહિ? છે તો કેવડો છે? પ્રદેશથી ભલે અસંખ્ય પ્રદેશ છે. પણ ભાવથી? ભાવથી અનંત ભાવ (સ્વરૂપ છે). સંખ્યાએ અનંતગુણ અને એક એક ગુણમાં અનંતી શક્તિ અને અનંતુ સામર્થ્ય (છે). એવી પહેલી કબુલાત કર્યા વિના કર્મનો નાશ કરનાર હતો અને સર્વજ્ઞ છે એ વાત નહિ બેસે. સમજાણું કાંઈ?

સર્વજ્ઞ પરમાત્મા છે... ઓહો..! ત્રિલોકનાથ એક સમયમાં ત્રણકાળ, ત્રણલોકને દેખે છે. આવ્યું ને? કર્મોને છેદીને... આહાહા..! એક સયમમાં ભૂત, ભાવિ અને વર્તમાન. આહાહા..! એ ત્રણેય કાળના કર્મને છેદીને. એવી એનામાં તાકાત છે. એવો એ છે. તાકાતનો અર્થ એવો જ આત્મા છે. આહાહા..! આત્મા એવો છે એમ કબુલ કર્યા વિના બીજી રીત પક્કડમાં આવે અને બીજી રીતે કહે કે બધા ભેગા થઈ જાવ. શી રીતે ભેગા થાય? આહાહા..!

પહેલા તો જેનું કલ્યાણ કરવું છે એ ચીજ કોણ છે? એમાં તાકાત કેટલી છે? શક્તિઓ કેટલી છે? એ તત્ત્વના ખ્યાલ વિના તત્ત્વ સન્મુખ વીર્ય કામ કરશે નહિ. રુચિ અનુયાયી વીર્ય. જો એ આત્મા અનંતગુણ, અનંતશાંતિ આદિ છે એવી જો રુચિ હોય તો રુચિ અનુયાયી વીર્ય. રુચિ છે ત્યાં વીર્ય કામ કરશે. આમાં કોઈ પરનું કરવું અને પરની સેવા કરવી... આહાહા..! એ તો કાંઈ આવ્યું નહિ. આહાહા..! સેવા-સ-એવ. સેવા એ. સ-એવ. સ-એવ=સેવા. તું જેવો છો એવું માનવું એ સેવા. 'શાંતિભાઈ'! માર્ગ આવો છે, ભાઈ! આહાહા..! આ કોઈ પક્ષ નથી, આ તો વસ્તુનું સ્વરૂપ સર્વજ્ઞે જોયું એવું કહ્યું. તો એ ચીજ જેવી છે એવી

પહેલા ખ્યાલમાં ન આવે, એની મહત્તા, મહિમા અને એની મોટપ જ્ઞાનમાં, પ્રતીતમાં, ખ્યાલમાં, વિશ્વાસમાં, રુચિમાં ન આવે ત્યાં સુધી અંતર્મુખનો પુરુષાર્થ થશે નહિ. ત્યાં સુધી પુરુષાર્થ બહાર તરફ ઢળેલો રહેશે. આહાહા..! મારગ તો આવો છે, પ્રભુ!

મુમુક્ષુ :– પહેલા તો આગમજ્ઞાનથી પ્રતીતિ થઈ.

ઉત્તર :– પહેલા ખ્યાલ તો કરે કે આ આવો આત્મા છે. ભગવાન જેવો કહે છે એવો છે. જેવો છે એવો કહ્યો છે. અને જેવું કહ્યું એવું માનવું. માને પછી અંદર જઈને અનુભવ કરવો. એ વિના કોઈ રસ્તો છે નહિ. કોઈ મારગ જ નથી. કે આણે આ મારગ કર્યો આણે આ મારગ કર્યો, આણે આ મારગ કર્યો. 'એક હોય ત્રણકાળમાં પરમારથનો પંથ.' આહાહા..!

દેહદેવળમાં ભગવાનઆત્મા બધા ભગવાન છે. ભગવાન પરમેશ્વર આત્મા છે. એ પરમેશ્વરની શક્તિ અને શ્રદ્ધા જ્યારે થાય તો પરમેશ્વર તરફ એનું વળવું થાય છે. એનું મહાત્મ્ય ન આવે ત્યાં સુધી પર તરફનો ઝુકાવ ખસતો નથી. આહાહા..! થોડા શબ્દોમાં આચાર્યે ગજબ કામ કર્યું છે. 'શુદ્ધોપયોગ અધિકાર' છે ને? પૂર્ણ પર્યાય પ્રગટ થાય એવી તારી ચીજ છે. તારી ચીજ જ આવી છે. એ કોઈ નવીન ચીજ નથી. આહાહા..!

કર્મને છેદીને તારી શક્તિમાં કેવળજ્ઞાન ભર્યું છે તો એ ભૂત, ભવિષ્ય, વર્તમાન ત્રણેય કાળને જાણવું તને વ્યક્ત પ્રગટ થશે. આહાહા..! ત્યારે તારું ધર્મનું કામ પૂરું થયું. આહાહા..! બહારનું કાંઈ કરવાનું ન આવ્યું આમાં. આહાહા..! પણ બહારમાં એ છે ક્યાં? જ્યાં છે ત્યાં તેનો પુરુષાર્થ કરવો જોઈએ ને? આહાહા..! ભાષા સમજાય છે ને? જેનું કલ્યાણ કરવું છે, જ્યાં છે, જેવો છે એવો ખ્યાલમાં આવ્યા વિના એ બાજુ ઢળતો નથી. આહાહા..! સમજાણું કાંઈ? આહાહા..!

પહેલા શબ્દમાં જ એટલું ભર્યું છે, લ્યો! **'જેણે કર્મોને છેદી નાખ્યાં છે...'** એમાં આત્મા અને કર્મની બે અસ્તિ સિદ્ધ કરી. આત્મા છે અને કર્મ પણ છે. અને કર્મ પર છે, આત્મા સ્વ છે. **'એવો આ આત્મા ભૂત, વર્તમાન અને ભાવિ...'** ગયો કાળ, વર્તમાન અને ભવિષ્ય. **'સમસ્ત વિશ્વને (અર્થાત્ ત્રણે કાળના પર્યાયો સહિત...)'** આહાહા..! ત્રણેય કાળની પર્યાય દ્રવ્યમાં જે છે એ સહિત. આહાહા..! **'સમસ્ત (પર્યાયોને) પદાર્થોને યુગપદ્ જાણતો હોવા છતાં...'** સમસ્ત પર્યાયોને એમ ભાષા લીધી છે. એનો અર્થ એ થયો કે જે દ્રવ્ય છે એની ક્રમબદ્ધ પર્યાય થશે. ભગવાને એવું જોયું. જેવું જોયું એવું થશે. જોયું માટે થશે એમ નથી. જોયું માટે થશે એમ નથી. આ તો જોયું. શું જોયું? કે ત્રણકાળની પર્યાય. કઈ? જે પર્યાય ભૂતકાળની, વર્તમાન અને ભવિષ્યની હતી એ પર્યાયને જોઈ. એવા આત્માના જ્ઞાનની પર્યાયનું સામર્થ્ય એટલું છે. આહાહા..! એ સામું તો જોવું નહિ. એની દરકાર નહિ અને બહારની દરકાર. મંદિર બનાવો ને આ કરો ને પૈસા ખર્ચો, પુસ્તકો બનાવો. લ્યો ને.

એ આજે આવ્યું. મોટું લખાણ આવ્યું છે. ઓહોહો..! બધા જેટલા પુસ્તકો અત્યારે બધાને ભેગા કરો. આહાહા..! પુસ્તકમાં આ ચીજ હોય તો એક છે. આહાહા..! તો બધા એક થઈ જાય. પણ એમ એક થતા નથી. બધા કેવળજ્ઞાન પામીને કર્મને છેદીને એકલો આત્મા એકસાથે રહેતા નથી. તું તારું કર.

તું છો કે નહિ? આત્મા અને કર્મ બે છે. આત્માએ પોતાના સામર્થ્યથી કર્મનો નાશ કર્યો. નાશ કર્યો તો ત્રણકાળની પર્યાયને જોઈ. આહાહા..! એમાં એમ પણ આવ્યું કે જેવી ત્રણકાળની ક્રિયા જોઈ એવી ત્યાં પર્યાય થશે. આહાહા..! એ કાંઈ જોઈ માટે થશે એમ નથી. ત્યાં થશે એમ જોયું. ત્રણકાળના જે દ્રવ્ય છે એની પર્યાય ત્રણકાળમાં જેમ જેવી જ્યારે થશે ત્યાં (તેવી) જોઈ. જેવું જોયું તેવું ત્યાં થશે, છે. આહાહા..! ભાઈ! વીતરાગમાર્ગ બહુ ઝીણો. લોકોએ ક્રિયાકાંડમાં ચડાવી દીધું. અને આવી વાતને એકાંત કરીને ઉડાવી દીધું છે. ભાઈ! માર્ગ આમ એકાંત છે. આહાહા..!

આત્મા સિવાય એક રાગનો રજકણ તારી ચીજ નથી. તારે કોનામાં કરવું છે? રાગમાં કરવું છે? રજકણમાં કરવું છે? આત્મામાં કરવું હોય તો આત્મામાં રાગ અને રજકણ છે નહિ. એ તો કર્મને છેદીને કેવળજ્ઞાનને પામે એવી તાકાતવાળો છે. આહાહા..! ભૂત અને ભાવિ અને ત્રણકાળની પર્યાયસહિત સમસ્ત પદાર્થને યુગપદ્ જાણતો હોવા છતાં... આહાહા..! એ બધી પર્યાયને એક સમયમાં પર છે અને પરને જાણવા છતાં (રાગ થતો નથી). નહિતર પરને જાણે તો રાગ થાય. સ્વ સિવાય પરને જાણે તો રાગ થાય છે. કેવળીને જાણે તોપણ રાગ થાય.

અહીં કહે છે કે, એવો **'યુગપદ્ જાણતો હોવા છતાં મોહના અભાવને લીધે...'** આ કારણ. કારણ આ છે. આહાહા..! મોહના કારણે. પહેલા કહ્યું ને કર્મોને છેદી નાખ્યા. ત્યાં જ કહ્યું. આવો ઉપદેશ છે, ભાઈ! માર્ગ આવો છે. આહાહા..! ભગવાનઆત્મા એટલી તાકાતવાળો છે કે કર્મનો નાશ કરીને કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી શકે એવી એનામાં તાકાત છે. આહાહા..! કર્મ શબ્દે અશુભ પરિણતિ. કર્મ તો નિમિત્તથી કથન કહ્યું. કર્મ તો જડ છે. જડ તો એના કારણે બંધાય. પણ એના બંધનું કારણ જે અશુદ્ધ પરિણતિ છે એનો એક ક્ષણમાં નાશ કરીને ત્રણકાળ ત્રણલોકને જાણે-દેખે એવી તારી શક્તિ છે. આહાહા..!

પરનું કરવું એ તો તારામાં નથી, પણ તારામાં સમ્યગ્દર્શનાદિ એટલે કે એવી વસ્તુ છે એવી પ્રતીતિ અને ભાન થયું ત્યારથી રાગાદિનો કર્તા પણ નથી. આહાહા..! પરનો કર્તા તો કદી નથી પણ આત્મજ્ઞાન-ધર્મ જ્યાં પહેલા દરજ્જાનું થયું ત્યારથી રાગાદિનો કર્તા પણ નથી. કેમ? પોતે નિર્મળાનંદ પ્રભુ, નિર્મળનો પિંડ એ મલિન ક્ષણિક વિકાર શું કામ કરે? વિકાર કરે તો આખું દ્રવ્ય વિકારી થઈ જાય. એમ તો થતું નથી. આહાહા..! આવો ઉપદેશ છે. આ કાંઈક કરવું કે આ કર... આ કર.. (તો ખબર પણ પડે). પણ આ કીધું ને, આ

કરવું. કર્મને છેદવા એ કરવું નથી? ક્યારે છેદાય? આત્મા પોતાના સ્વરૂપ તરફના સામર્થ્ય તરફ ઝુકે તો કર્મ છેદાય જાય. કર્મનો નાશ થઈ જાય તો ત્રણકાળનું જ્ઞાન થાય. ત્રણકાળની પર્યાય એના જ્ઞાનમાં જણાય જાય.

જગતના પદાર્થની ત્રણકાળની પર્યાય કેવળજ્ઞાનમાં જણાય છે. એ હિસાબે પણ જ્યાં પર્યાય થશે ત્યાં થશે. આહાહા..! ક્રમબદ્ધ તો છે જ. આહાહા..! પણ આવો નિર્ણય કરનાર પોતાના જ્ઞાયકસ્વભાવ સન્મુખ જાય છે ત્યારે એ ક્રમબદ્ધ અને ભગવાને દીઠું એમ થશે, એવો નિર્ણય થાય છે. આહાહા..! આવો માર્ગ! આ તે જૈનમાર્ગ આવો! દયા પાળવી, વ્રત પાળવા, એકબીજાની સેવા કરવી, એકબીજા ઉપર સમતા રાખવી. સમતા તારા ઉપર રાખને. આહાહા..! આવો માર્ગ છે, પ્રભુ! દુનિયાને એકાંત લાગે. એકાંત છે... એકાંત છે... એ કોઈ વ્યવહારને પાળતા નથી. વ્યવહાર આવ્યો નહિ? કર્મને છેદી નાખ્યા એ વ્યવહાર ન આવ્યો? પરદ્રવ્યનો નાશ કરી નાખ્યો. અરે..! અશુદ્ધતાનો નાશ કર્યો. એ પણ વ્યવહાર આવ્યો. આહાહા..!

કહે છે કે, ત્રણકાળ ત્રણલોકને જાણે એટલી બધી જાણવાની શક્તિ ખીલી ગઈ '**હોવા છતાં મોહના અભાવને લીધે...**' મોહના અભાવને લીધે '**પરરૂપે પરિણમતો નથી,...**' રાગરૂપ પરિણમતો નથી. આહાહા..! અહીં તો આત્માની વાત છે, ભગવાન! કરવાનું તો આ છે. કરવાનું એને છે અને કરવાનું આ છે. બાકી એ સિવાય એ આત્મા બીજાનું કાંઈ કરી શકતો નથી. રાગનો કર્તા પણ નથી. એ તો જ્ઞાયકસ્વરૂપ છે. જ્ઞાયકસ્વરૂપ થયો. જ્યારે ત્રિકાળનું જ્ઞાન થયું તો ત્રણકાળ ત્રણલોકની પર્યાયને દેખે, પણ મોહના અભાવને કારણે રાગ થતો નથી. આહાહા..! આટલું બધું... આત્મા સંબંધીની વાત છે.

આત્મા પણ આત્મા ન હોય તો બીજી (વાત) છે ક્યાં? આહાહા..! આત્માની વાત ન હોય તો બીજી છે ક્યાં? એકવાર કહ્યું હતું. ઘણા વર્ષ પહેલાં (સંવત) ૧૯૮૫ની સાલ. એક સમયનું જ્ઞાન એ ચીજ જગતમાં છે, બસ! કેમકે એક સમયના જ્ઞાનમાં આખું દ્રવ્ય-ગુણ અને સર્વ અનંતી પર્યાય અને ત્રણલોક જણાય છે. તો એક જ પર્યાય જગતમાં છે એ જ વસ્તુ છે. આહાહા..! સમજાણું કાંઈ? આહાહા..!

કર્મને છેદીને એમાં એ બતાવ્યું. એક સમયની એક પર્યાય કર્મનો નાશ કરીને પોતાની શક્તિ હતી તે વ્યક્ત થઈ તો એની એક જ પર્યાયમાં પર્યાય પર્યાયને જાણે, પર્યાય દ્રવ્ય-ગુણને જાણે, પર્યાય અનંતી બીજી પર્યાયને જાણે, પર્યાય બીજા દ્રવ્યને જાણે. આહાહા..! તો એક પર્યાયથી મોટુ રહ્યું કોણ હવે? એ અનંતી પર્યાયનો પિંડ દ્રવ્ય મોટું છે. પણ એક પર્યાય.. આહાહા..! એટલી તાકાતવાળો તારો આત્મા છે. આહાહા..! એનાથી મોટું દ્રવ્ય છે. બસ! એ તો તારું દ્રવ્ય મોટું તારું છે. એક પર્યાયની એટલી તાકાતમાં પૂર્ણ આવી ગયું તો તારા દ્રવ્યની તો વાત શું કરવી? પ્રભુ! આહાહા..! લોકોને વિશ્વાસ આવવો મુશ્કેલ પડે

છે. કાંઈક કરવું એમાં એને ઠીક પડે છે. જે એનામાં નથી, એ નથી એ કરવું એમાં એની નજર પડે છે અને કાંઈક થાય છે એમ માને. પણ જાણવું-દેખવું થાય છે એ કાંઈ કરાય છે અંદર જાણવું-દેખવું એનો એને વિશ્વાસ આવતો નથી. આહાહા..!

'મોહના અભાવને લીધે પરરૂપે પરિણમતો નથી, તેથી હવે, જેના સમસ્ત જ્ઞેયાકારોને...' આહાહા..! જેણે બધા જ્ઞેયાકારો જેટલા લોકાલોકના છે **'અત્યંત વિકસિત જ્ઞપ્તિના વિસ્તાર વડે....'** એ બધી વિકસિત પર્યાય ખ્યાલમાં આવી ગઈ. **'જ્ઞપ્તિના વિસ્તાર વડે પોતે પી ગયો છે...'** આહાહા..! પોતાના આત્માની એટલી તાકાત છે કે કર્મનો નાશ કરીને એક સમયની પર્યાયમાં આખો લોકાલોક–લોક અને અલોક, ભૂત-ભવિષ્ય ને વર્તમાન ત્રણકાળ પી ગયો. આહાહા..! પી ગયો એટલે શું? જાણવામાં આવ્યું. આહાહા..! એક સમયની પર્યાયમાં... આહાહા..! શરીર પ્રમાણે ક્ષેત્ર નાનું, એ પર્યાયનું ક્ષેત્ર. જાણે ત્રણલોક, ત્રણકાળ. આહાહા..! એવી પર્યાયને પી ગયો છે. એટલે એમ કહ્યું કે એટલી પર્યાય તો એક સમયમાં સંપૂર્ણ જણાઈ ગઈ. કોઈ બાકી રહી નહિ. આહાહા..! એવું કેવળજ્ઞાન અને કેવળદર્શન યુગપદ્ હોય છે એમ અહીં સિદ્ધ કરવું છે. એક સમયમાં સાથે હોય છે. એક સમયે જાણે અને બીજે સમયે દેખે, પ્રભુ! એવો ભેદ હોતો નથી. આહાહા..! એક સમયમાં જાણે, એ જ સમયે દેખે. ત્રણકાળ, ત્રણલોકની પર્યાય પી ગયો એટલે જાણવા-દેખવામાં આવી ગયું. આહાહા..! આવો ઉપદેશ હવે. કાંઈ કરવાનું કહે કે દયા પાળો, ભક્તિ કરો, વ્રત કરો, છ પરબી ખાવું નહિ, કંદમૂળ ખાવા નહિ, બ્રહ્મચર્ય પાળવું. અરે..! ભગવાન! એ બધું હોય છે પણ એ બધું નૈતિક-નૈતિક શુભભાવની ક્રિયા છે. એ કોઈ (ધર્મ નથી). આહાહા..!

સહજ સ્વભાવ... ભગવાન સહજસ્વભાવ. કંઈ પ્રગટ થવું અને નાશ થવું એવું જેમાં છે નહિ, એવો નિત્યસ્વભાવ, એ જ્યારે પર્યાયમાં ખ્યાલમાં આવ્યો... આહાહા..! ત્યારે લોકાલોક જણાય ગયા. એ જ્ઞાયક કોનું કરે? ભગવાન બીજાની દયા પાળે કે નહિ? દયા પાળવાનો ઉપદેશ દે ને ઉપદેશ? ઉપદેશ દે કે નહિ? આહાહા..! ઉપદેશ વાણી છે. વાણીની પર્યાય તો જ્ઞાનમાં આવી ગઈ છે. આહાહા..! ત્રણકાળ ત્રણલોક જ્ઞાનમાં જણાઈ ગયા. કોનું કરે? આહાહા..!

અરે..રે..! જૈનમાં જન્મીને જૈન પરમેશ્વરે આત્મા કહ્યો એની વિચારશ્રેણી નહિ, વિચારધારામાં રોકાણો નહિ અને માથાકૂટમાં બીજા બધામાં રોકાય. આહાહા..! અને એમાં માને કે કલ્યાણ થશે. આહાહા..! તેથી અહીંનું એકાંત કહે છે ને? એકાંત જ છે, પ્રભુ! તું કહે છે એ ભલે. તું પણ તેવો જ છો, નાથ! તને ખબર નથી. તારામાં પણ એક સમયમાં ત્રણકાળ ત્રણલોકને જાણવાની શક્તિ છે અને કર્મનો નાશ કરવાની એક સમયમાં તારામાં શક્તિ છે. અને તું એ ત્રણકાળને જાણે, કોઈ પર્યાય જાણ્યા વિના રહે નહિ એવો તું છો. ભગવાન! બધા આત્મા એવા છે. આહાહા..! એટલી તારી મોટાઈ, એટલી તારી મોટપ તને

ન બેસે એ તો કલંક છે. આહાહા..! એટલી મોટપ અને મહિમા એની છે. છે. એવું અસ્તિત્વ છે. આહાહા..! એવું અસ્તિત્વ જ્યારે ન બેસે તો તેં શું કર્યું? આહાહા..!

તારી પૂર્ણ ચીજ છે એની પણ પ્રતીત નથી. તારા ઘરમાં પૂર્ણ ભરેલું છે એ ઘરની પ્રતીત નથી અને બીજાની પ્રતીતિ કરવા જાય. આહાહા..! ગાથામાં આચાર્યનું કથન બહુ ઝીણું. દિગંબર સંતોની વાણી... આહાહા..! એમાં 'અમૃતચંદ્રાચાર્ય' ને 'પદ્મપ્રભમલધારિદેવ' ઓહોહો..! આ કાંઈ કથા-વાર્તા નથી. પ્રભુ! તારી ચીજની મહિમા છે. તને જે પર તરફની મહિમા કોઈ ચીજ ઉપર આવે છે, એ બધું જાણવા લાયક છે એની મહિમા શું કરે છે? તારાથી પર ચીજ જે છે પૈસા, લક્ષ્મી, સ્ત્રી, કુટુંબ, આબરૂ, એ તો જાણવાલાયક છે. જાણવાલાયકમાં મારું માને છે. આહાહા..! એ સંસારમાં રખડવાની મોટી ભ્રમણા છે. આહાહા..! આમાં કોઈ ના પાડે એમ નથી, વસ્તુનું સ્વરૂપ આવું છે. આહાહા..!

આઠ-આઠ વર્ષના બાળક પોતાની ચીજને અંતરમાં જાણે છે. આહાહા..! ઉંમરની જરૂર નથી. આઠ વર્ષનું બાળક એની મહિમામાં અંદર ઉતરી જાય છે. કેવળજ્ઞાન લઈ લે છે. આહાહા..! અરે..! પ્રભુ! આટલી તારી તાકાત અને તું હીણા તરીકે માનીને રોકાઈ ગયો. પ્રભુ! કલંક છે. આહાહા..! તને તારી શક્તિની મહિમાની ખબર નથી. તારી શક્તિની મહિમા કેટલી છે એની ખબર નથી, પ્રભુ! તને શંકા છે! આહાહા..! હજી તો શંકા કરે કેવળજ્ઞાન-કેવળદર્શનમાં. આહાહા..! વળી આગળ-પાછળ કરે. એક સમયે જાણે અને બીજે સમયે દેખે. અરે..! પ્રભુ! એવો ભંગ ન હોય. અખંડાનંદનો નાથ પ્રભુ દ્રવ્ય અખંડ, ગુણ અખંડ, પર્યાય અનંતી એક સમયમાં અખંડ જાણે. આહાહા..! એ પરને જાણવા છતાં પરરૂપ પરિણમતો નથી.

'તેથી હવે, જેના સમસ્ત જ્ઞેયાકારોને...' સમસ્ત જ્ઞેય એટલે જાણવામાં જે આવે એ અને આકાર એટલે સ્વરૂપ. **'જ્ઞેયાકારોને અત્યંત વિકસિત જ્ઞપ્તિના વિસ્તાર વડે પોતે પી ગયો છે...'** આહાહા..! ભગવાન થઈ ગયો. એ ભગવાન હતા. ભગવાનપણું ગોપવીને રાખ્યું હતું. આહાહા..! સર્વજ્ઞપણું, સર્વદર્શીપણું તો એનો સ્વભાવ છે–શક્તિ છે–ગુણ છે. ગુપ્ત રાખ્યું હતું તેને પ્રગટ કર્યું. આહાહા..! આમાં નવું શું કર્યું? આમાં નવી ચીજ શું થઈ? આહાહા..! છે એને પ્રગટ કર્યું. છે તો ત્રણકાળથી. જે છે એને એક સમયમાં પ્રગટ કર્યું છે. ત્રણકાળ ત્રણલોકને જાણે છે. આહાહા..!

'એવા ત્રણે લોકના પદાર્થોને...' આહાહા..! **'પૃથક્ અને અપૃથક્ પ્રકાશતો...'** ભિન્ન ભિન્ન પણ જાણે અને એકસાથે છે એને પણ જાણે છે. આહાહા..! **'પૃથક્ અને અપૃથક્ પ્રકાશતો તે જ્ઞાનમૂર્તિ મુક્ત જ રહે છે.'** અહીં તો કહે છે કે જ્ઞાન તો પૃથક્-અપૃથક્ બધી ચીજને જાણે છે. આહાહા..! આવી વાત. આમાં કોઈ દાખલો કે બહારની દલીલ (કામ આવે નહિ). આ કરવું આવ્યું પણ અંદર કરવું આવ્યું. જ્યાં છે તું છો... તે. આહાહા..!

મુમુક્ષુ :– અપૃથક્માં પોતાના દ્રવ્ય-ગુણ-પર્યાય લેવાય?

ઉત્તર :– એ બધું જાણે. આ તો જ્ઞાનનો સ્વભાવ બતાવવો છે. એમ કે પૃથક્ જુદા હોય તેને જાણે અને અપૃથક્ સર્વને જાણે. એમ નહિ કે અમુકને જાણે. સર્વને જાણે. આહાહા..! એવી તારી ચીજ છે. એવી તારી ચીજ શું તું એવો જ છો. આહાહા..! એ અહીં જરી બીડીમાં ને તમાકુમાં ને પૈસામાં ને બાયડીમાં (રોકાઈ ગયો). આહાહા..! અરે..! પ્રભુ! તારી શક્તિ તો કેવળજ્ઞાન લેવાની છે ને, નાથ! પ્રભુ! આ તું ક્યાં રોકાણો? આહાહા..!

પ્રભુ 'યોગીન્દ્રદેવ' કહે છે. પ્રભુ! તને ભવ કરવો કલંક છે. આહાહા..! ત્રણલોકનો નાથ એક સમયમાં ત્રણકાળ, ત્રણલોકને જાણે એવા પ્રભુને ભવ થવો (કલંક છે). આહાહા..! આવી વાત મળવી મુશ્કેલ પડે. આહાહા..! આ કરો.. આ કરો.. આ કરો... આહાહા..! પ્રભુ! તારી અંદર એટલી શક્તિ છે ને, નાથ! તને ભગવાન તરીકે તો બોલાવે છે. આહાહા..! 'સમયસાર'ની ૭૨-ગાથામાં. ૭૨ ગાથામાં ભગવાનઆત્મા એમ કહે છે. આહાહા..!

શુભ અને અશુભભાવ એ અશુચિ અને મેલ છે. ભગવાન! તું તો મેલરહિત છો ને. આહાહા..! એમ આચાર્યે ભગવાન તરીકે બોલાવ્યો છે. આહાહા..! એ ભગવાન તને સાંભળવામાં પણ પ્રતીત ન આવે.. આહાહા..! અને અંતરમાં રુચિ ન આવે તો અંતરમાં જવાની ચારિત્રની દશા ક્યાંથી આવશે? આહાહા..! જે ચીજ જણાઈ નહિ એ ચીજમાં એકાગ્ર કેવી રીતે થઈશ? એને ચારિત્ર નહિ થાય. આહાહા..! સમજાણું કાંઈ? વાત બીજી.

ઓલા કહે બધા ભેગા થાવ.. બધા ભેગા થાવ.. ઓહોહો..! નામ લખ્યા છે. આખા હિન્દુસ્તાનના વિદ્વાનોના નામ અને ધર્મના નામ. બધાના નામ બતાવીને એમ કહે કે બધા એક થાવ... એક થાવ... બધા એક થઈ જાવ. એક ક્યાંથી થાય? પ્રભુ! એક દ્રવ્યના એક ગુણ પણ એકઠા થતા નથી. એક દ્રવ્યનો એક ગુણ બીજા ગુણરૂપ નથી થતો. આહાહા..! એક દ્રવ્યની એક સમયની પર્યાય બીજી પર્યાયની સાથે એક નથી થતી, પ્રભુ! આહાહા..! પ્રભુ! તારું એટલું સામર્થ્ય છે. એ તો ભગવાને જેવું જાણ્યું એવું કહ્યું છે. ભગવાને કાંઈ કર્યું નથી. પ્રભુ! તારી એક સમયની પર્યાયમાં બીજી પર્યાયનો સંબંધ નથી. આહાહા..! એમ હું જોઉં છું. આહાહા..! પ્રભુ! તું પણ ભગવાન જાણનાર છો. પણ અટક્યો છો એ તને કલંક છે. આહાહા..! આમ કહીને એને પરમાત્મા બનાવવો છે. એક સમયમાં ભેદ પાડવો એમ નહિ. એક સમયમાં જાણે અને દેખે એવો તું ભગવાન છો. એવો ભગવાન છો જ. છો એવો થઈ જા. આહાહા..! એ કહ્યું ને? **'પૃથક્ અને અપૃથક્ પ્રકાશતો તે જ્ઞાનમૂર્તિ મુક્ત જ રહે છે.'** પરથી મુક્ત છે. જાણે સર્વને છતાં પરથી મુક્ત છે.

'વળી (આ ૧૬૧મી ગાથાની ટીકા પૂર્ણ કરતાં ટીકાકાર મુનિરાજ શ્લોક કહે છે) :–'

શ્લોક–૨૭૭

तथा हि -

(मंदाक्रांता)

ज्ञानं तावत् सहजपरमात्मानमेकं विदित्वा
लोकालोकौ प्रकटयति वा तद्गतं ज्ञेयजालम्।
दृष्टिः साक्षात् स्वपरविषया क्षायिकी नित्यशुद्धा
ताभ्यां देवः स्वपरविषयं बोधति ज्ञेयराशिम्।।२७७।।

[શ્લોકાર્થ :–] જ્ઞાન એક સહજપરમાત્માને જાણીને લોકાલોકને અર્થાત્ લોકાલોકસંબંધી (સમસ્ત) જ્ઞેયસમૂહને પ્રગટ કરે છે (–જાણે છે). નિત્ય-શુદ્ધ એવું ક્ષાયિક દર્શન (પણ) સાક્ષાત્ સ્વપરવિષયક છે (અર્થાત્ તે પણ સ્વપરને સાક્ષાત્ પ્રકાશે છે). તે બન્ને (જ્ઞાન તેમ જ દર્શન) વડે આત્મદેવ સ્વપરસંબંધી જ્ઞેયરાશિને જાણે છે (અર્થાત્ આત્મદેવ સ્વપર સમસ્ત પ્રકાશ્ય પદાર્થોને પ્રકાશે છે). ૨૭૭.

શ્લોક–૨૭૭ ઉપર પ્રવચન

૧૬૧.

ज्ञानं तावत् सहजपरमात्मानमेकं विदित्वा
लोकालोकौ प्रकटयति वा तद्गतं ज्ञेयजालम्।
दृष्टिः साक्षात् स्वपरविषया क्षायिकी नित्यशुद्धा
ताभ्यां देवः स्वपरविषयं बोधति ज्ञेयराशिम्।।२७७।।

આહાહા..! માખણ આવ્યું, માખણ આજ તો. **'જ્ઞાન એક સહજપરમાત્માને જાણીને...'** આહાહા..! પ્રભુ! તારું જ્ઞાન તને સહજ... આહાહા..! પરમાત્માને જાણીને સહજ... આહાહા..! **'જ્ઞાન...'** એટલે આત્મા. **'એક સહજપરમાત્માને જાણીને...'** આહાહા..! પોતાના સ્વભાવિક આત્માને જ્યાં પૂર્ણ જાણ્યો એ **'લોકાલોકને અર્થાત્ લોકાલોક સંબંધી (સમસ્ત) જ્ઞેયસમૂહને પ્રગટ કરે છે...'** એક ભગવાનને જાણ્યો અને ત્રણકાળ ત્રણલોકના પદાર્થને જાણ્યા. આહાહા..!

એટલી એની મોટાઈ! પરમેશ્વર છે, પ્રભુ છે, પરમાત્મા છે, ભગવાન છે. આહાહા..! એમ જે થયું તે **'જ્ઞેયસમૂહને પ્રગટ કરે છે...'** ત્રણકાળમાં જગતમાં જેટલા જ્ઞેય છે એ સર્વને જાણે છે. સર્વને જાણે છે એવો જ્ઞાનનો સ્વભાવ છે. એ જ્ઞાનસ્વભાવ રાગને કરે અને પરને કરે એ ક્યાંથી બેસે? પ્રભુ! એ વાત કેમ બેસે? કહો, 'હરિભાઈ'! જે જ્ઞાન ત્રણકાળ, ત્રણલોકની પર્યાયને કેવળજ્ઞાન જાણે, એ જ્ઞાન પાસે તારે કામ કરાવવું છે. પરનો, દેશનો સુધાર કરો, સેવા કરો.

મુમુક્ષુ :– કે દિ' કરે?

ઉત્તર :– આહાહા..! 'રામજીભાઈ' પહેલા સેવા કરતા હતા. 'ઢેબરભાઈ' આવતા ત્યાં. એના ઘરે પૂછવા આવતા. એક મહિનો કેદમાં જાવું પડ્યું હતું. આહાહા..! દુનિયાની આ... આહાહા..!

પ્રભુ! તું જ્ઞાનસ્વરૂપ છો ને. તો તું જાણનાર છે કે કોઈનો કરનાર છો? આહાહા..! **'જ્ઞાન એક સહજપરમાત્માને જાણીને...'** એક આત્માને અહીં જાણે ત્યાં લોકાલોકને જાણે છે એમ કહે છે. એકને જાણ્યો, એક પ્રભુ આત્મા પૂર્ણ છે એને જાણ્યો એણે લોકાલોકને જાણ્યા. આહાહા..! **'एगं जाणहि सव्व जाणहि'** આહાહા..! આકરું કામ બહુ. ફેરફાર બહુ થઈ ગયો. મોટું લખાણ (આવ્યું છે). ઓહોહો..! કેટલા નામ બધાના આપ્યા છે. તેરાપંથીના, સ્થાનકવાસી, શ્વેતાંબર, દેરાવાસી. બધા આટલા આટલાએ આમાં એનો (અભિપ્રાય આપ્યો છે). તમે આ કરવા માગો એટલે સારું. એકઠા કરો, બધાને એકઠા કરો. એકરૂપ ક્યારે થાય? પ્રભુ!

તારા જ્ઞાનની પર્યાય ભિન્ન-ભિન્ન, ખંડ-ખંડ થાય તેને એકરૂપ કર. આહાહા..! તારી જ્ઞાનરૂપ પર્યાય પરને જાણવામાં ખંડ-ખંડ થાય છે, પ્રભુ! તને નુકસાન છે, પ્રભુ! આહાહા..! એ ખંડ-ખંડને રોક, અખંડ બનાવ. આહાહા..! આવું સાંભળવા મળવું મુશ્કેલ પડે. આહાહા..! પ્રભુનો માર્ગ તો આ છે. અનંત તીર્થંકરો, અનંત કેવળીઓ વર્તમાન ભગવાન બિરાજે છે એ આ વાત કરે છે. એ વ્યવહારથી કહેવામાં આવે છે. ભાષામાં આવે છે ને ભાષામાં?

'જ્ઞેયસમૂહને પ્રગટ કરે છે (–જાણે છે). નિત્ય-શુદ્ધ એવું ક્ષાયિકદર્શન...' ક્ષાયિકદર્શન લીધું. એમ કે જ્ઞાન સર્વને જાણે તો દર્શન? **'ક્ષાયિક દર્શન (પણ) સાક્ષાત્ સ્વપરવિષયક છે...'** તું કહે કે સ્વને જાણનાર દર્શન અને પરને જાણનાર જ્ઞાન. તો અહીં તો કહે છે કે દર્શન સ્વ-પર વિષયક બેયને (દેખનાર) જાણનાર છે. આહાહા..! જ્ઞાનની સાથે દર્શન થયું. તારે તારામાં જોવાનું છે, પરમાં જોવાનું નથી, એ વાત કરે છે. આહાહા..! તારામાં તને જોવાથી તેં એકને જોયો તો સર્વને જોયું. અને એની સાથે જ્ઞાન સાથે દર્શન થયું એ પણ સ્વપરપ્રકાશક છે. નહિ કે દર્શન સ્વપ્રકાશક એકલું છે. આહાહા..! સંતોએ કરુણા કરીને... આહાહા..! એ વિકલ્પ આવ્યો અને આ લખાણ આવ્યું. એને ક્યાં પડી છે? એનાથી

ક્યાં લાભ માને છે કે અમે કર્યું એ મને લાભ થાય. અરે..! પરને લાભ થાશે એ પણ એને ક્યાં છે? આહાહા..! વીતરાગમાર્ગ અલૌકિક છે, ભાઈ! દુનિયાની આખી રીત કરતા આની રીત જ જુદી છે. આહાહા..!

એ કહે છે, **'સાક્ષાત્ સ્વપરવિષયક છે (અર્થાત્ તે પણ સ્વપરને સાક્ષાત્ પ્રકાશે છે).'** જ્ઞાન જેમ સ્વ-પરને સાક્ષાત્ પ્રકાશે છે એમ દર્શન પણ સ્વ-પરને પ્રકાશે છે. દર્શન સ્વને દેખે અને જ્ઞાન પરને જાણે એમ વાત નથી. આહાહા..! આ તો અંદર ને અંદર ગુણભેદનો પણ નિષેધ (છે). આહાહા..! ગજબ વાત! તો તું ને આ, બે ચીજ એક ક્યાંથી થઈ? ગુણ-ભેદનો નિષેધ. બે પર્યાય એક સાથે સર્વને દેખે. આહાહા..! જ્ઞાન એક સમયે દેખે અને દર્શન બીજે સમયે દેખે એમ છે નહિ. આહાહા..!

મુમુક્ષુ :– તો તો અડધોકાળ જ્ઞાન વગરનો થઈ જાય.

ઉત્તર :– અલ્પ કાળ છે, એ કહે છે ને. ભગવાનને અડધો કાળ જ્ઞાનમાં અને અડધો કાળ દર્શનમાં રહે. શ્વેતાંબર એમ કહે છે. પહેલે સમયે જ્ઞાન, બીજે સમયે દર્શન. ત્રીજે સમયે જ્ઞાન, ચોથે સમયે દર્શન. એમ ભગવાનને અડધો કાળ જ્ઞાન અને અડધો કાળ દર્શન. શ્વેતાંબર એમ કહે છે, પહેલે સમયે જ્ઞાન, બીજે સમયે દર્શન, ત્રીજે સમયે જ્ઞાન, ચોથે સમયે દર્શન. એમ અડધો કાળ જ્ઞાન અને અડધો કાળ દર્શન. આહાહા..!

અહીં તો કહે છે, એક જ સમયમાં સ્વપરપ્રકાશક સાક્ષાત્ **'તે બન્ને (જ્ઞાન તેમ જ દર્શન) વડે...'** એ બન્ને જ્ઞાન અને દર્શન વડે **'આત્મદેવ સ્વપરસંબંધી જ્ઞેયરાશિને જાણે છે...'** પહેલા ગુણનું કહ્યું કે જ્ઞાન સ્વપરને જાણે, દર્શન સ્વપરને (દેખે) જાણે. હવે આત્માનું કહ્યું કે જેમ જ્ઞાન દર્શન સ્વપરને જાણે, એમ આત્મા પણ સ્વપરને જાણે. ગુણ સ્વપરને જાણે છે તો આત્મા પણ સ્વપરને જાણે છે. પહેલા પ્રશ્ન આવ્યો હતો ને? કે દર્શન સ્વને દેખે, જ્ઞાન પરને (જાણે) દેખે. ત્યારે જ્ઞાન પોતાને જાણે નહિ, આંધળું રહ્યું. એમ છે નહિ. જ્ઞાન પણ સ્વપરને જાણે, દર્શન પણ સ્વપરને (દેખે) જાણે, આત્મા પણ સ્વપરને જાણે. ગુણ જેમ સ્વપરને જાણે એમ દ્રવ્ય પણ સ્વપરને જાણે એમ કહે છે. જોયું!

'તે બન્ને (જ્ઞાન તેમ જ દર્શન) વડે આત્મદેવ સ્વપરસંબંધી જ્ઞેયરાશિને જાણે છે. (અર્થાત્ આત્મદેવ સ્વપર સમસ્ત પ્રકાશ્ય પદાર્થોને પ્રકાશે છે).' ભગવાનઆત્મા જેના ગુણ એવા છે તો દ્રવ્ય પણ એવું છે કે સ્વપરને જાણે-દેખે છે. એ એની શક્તિ અને સ્વભાવ છે. કોઈને કરવું અને કોઈને જાણવું એ પણ હજી વ્યવહાર છે. કરવાનું તો કાંઈ છે નહિ, પણ પરને જાણે એમ કહેવું એ વ્યવહાર છે. તું તને જાણે-દેખે એવો તારો સ્વભાવ પ્રભુ છે. વિશેષ કહેશે... (શ્રોતા :– પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ!)